

Nedarim (8a)

האומר אשכים ואשנה פרק זה — **And Rav Gidal said in the name of Rav:** ואמר רב גידל אמר רב — **One who says, “I will arise early and study this chapter,”** אשנה מסכתא זו — or **“I will study this tractate,”** נדר גדול לאלקי ישראל — **has vowed a great vow to the G-d of Israel.**

The Gemara asks:

והלא מושבע ועומד הוא — **But [the vower] stands under oath** from the time of the Revelation at **Mount Sinai** to study Torah, ואין שבועה חלה על שבועה — **and an oath cannot take effect upon another oath!** מאי קא משמע לן — **What could [Rav Gidal] possibly mean to inform us here?** דאפילו זרוזי בעלמא — Does he mean **that** an oath may be employed **even merely** for the purpose of **stimulating** oneself to perform a mitzvah? — **But that is** the very lesson contained in **the first teaching of Rav Gidal!** Why would he have repeated it in this manner?

Rav Gidal's teaching is explained:

כיון דאי בעי — **This is what [Rav Gidal] informs us** with his latter teaching: הא קא משמע לן — **Since if [the person] wanted he could exempt himself** from the Sinaitic oath פטר נפשיה — **by merely reciting the *Shema* morning and evening,** בקרית שמע שחרית וערבית משום הכי — **therefore, the personal oath takes effect upon him.**

Another teaching by the same Amora:

האומר לחבירו נשכים ונשנה פרק זה — **Rav Gidal said in the name of Rav:** ואמר רב גידל אמר רב — **If one says to his fellow, “Let us arise early and study this chapter,”** עליו להשכים — **it is incumbent upon him to arise early,** i.e. earlier than his fellow. שניאמר — **For it is stated:** ... **and He said to me, “Arise, go out to the valley, and there I will speak with you ...”** ואצא אל-הבקעה והנה-שם כבוד-ה' עמד — **and I went out to the valley, and behold — there the Glory of Hashem was standing!**

Rosh HaShanah (6a)

תנו רבנן — **The Rabbis taught in a Baraisa:** „מוצא שפתיך” — **What emerges from your lips:** „תשמר” — **You shall observe:** זה מצות עשה — **This is a positive commandment** to pay one's vow. זה מצות לא תעשה — **This is a negative commandment** not to neglect payment of one's vow. „ועשית” — **And you shall do:** אזהרה לבית דין שיעשנה — **This is a warning to the court that they should make you pay your vow.** „כאשר נדרת” — **Just as you vowed:** זה נדר — **This refers to a neder.** „לה' אלהיך” — **To Hashem your G-d:** אלו חטאות ואשמות — **This refers to chatas, asham, olah and shelamim offerings.** „נדבה” — **A nedavah:** כמשמעו — **As its literal meaning implies,** this refers to a *nedavah*. „אשר” — **That you spoke:** אלו קדשי בדק הבית — **This refers to items consecrated for the upkeep of the temple.** „בפיך” — **With your mouth:** זה צדקה — **This refers to charity.**

נדר למצוה

רא"ש (נדרים ח.) - לאו היינו נדר ממש דלא איקרי נדר אלא שמתפיס בדבר הנדור, אלא מחשבינן ליה כאילו נדר צדקה דאמרינן בפרק קמא דראש השנה (ו.), "בפיך" זו צדקה.

ר"ן (שם) - תרתי קא משמע לן, חדא דבקבלה בעלמא לדבר מצוה מהניא דמאי דאמרינן הכא לא הזכיר לא נדר ולא שבועה ואפילו הכי בדבורא בעלמא סגי דומיא דמאי דאמרינן דקבלה בלחוד מהניא לצדקה כדכתיב בפיך זו צדקה והוא הדין לכל דבר מצוה, וקא משמע לן נמי דעליו להשכים כדעבד קודשא בריך הוא. חתם סופר (יורה דעה רכב, ב) - לענין גדר איתא או שום מצוה הוה משום קבלה שקיבל כך על עצמו וחייב לקיים דבריו משום בפיך זו צדקה כמבואר בר"ן פרק קמא דנדרים.

שלחן ערוך (יורה דעה ריג, ב) - האומר אשנה פרק זה הוי כאלו נדר לתת צדקה.

רמ"א (שם) - או לעשות שאר מצות ונדרו קיים.

ש"ך (ריג, ז) - כלומר או כשאומר לעשות שאר מצוה דינו גם כן כאומר אשנה פרק זה והוי נדר.

שלחן ערוך (יורה דעה רנח, יג) - אמר ליתן לחבירו מתנה אם הוא עני הוי כנודר לצדקה ואסור לחזור בו.

הלואה לאור ההלכה (ה, ד) - הרי דעת הרא"ש דאף שאין נדר בלשון שבועה כמבואר ביו"ד סימן ר"ו בסופו, בדבר מצוה מהני כמו נדר גמור, דזה ריבוי אחר מדין "בפיך" זה צדקה... ומה שכתב הרא"ש כאילו נדר לתת צדקה הכוונה שדינו כדון נדר לצדקה, דצדקה לאו דוקא אלא כל דבר מצוה כמו שהוסיף רמ"א וזה פשוט למעיין בסוגיא.

מצוה ללות

חושן משפט (צז, א) - מצות עשה להלוות לעניי ישראל והיא מצוה גדולה יותר מהצדקה וקרובו עני קודם לעניים אחרים ועני עירו קודמים לעניי עיר אחרת, ואפילו עשיר שצריך להלוות מצוה להלוותו לפי שעה ולההנותו אף בדברים וליעצו עצה ההוגנת לו.

אהבת חסד (א, יא) - אם הבטיח לישראל להלוותו סך מה יזהר מלחזור בו, דהוא ככל קבלה לדבר מצוה, דקיימא לן ביורה דעה (ריג, ב) דאסור לחזור בו.

הלואה לאור ההלכה (א, ס"ק 9) - כתב הגאון מפארלא בפירושו על ספר המצוות להרב סעדיה גאון כ"ה דכל מצות הלואה נאמרה רק באדם שישתמש בזה לעשות מסחר ועל ידי זה ירויח ולא יזדקק לבריות, אבל בעני שלוח לצורך פרנסתו אין מצות הלואה דהרי יוציא את הכסף לצורך אכילה ולא יהיה לו במה להחזיר... אך דבריו צ"ע... ואפילו שיתכן דלאחר שיגמור את כסף ההלואה יצטרך לבקש הרי מנע ממנו לעת עתה לבקש ואולי יעזרוהו משמים ויזדמן לו במה להתפרנס בכבוד כדי שלא יבקש צדקה.

מחוסר אמנה

סמ"ע (רמג, ה) - בנותן מתנה לעני הוה כנדר ובנדר אין חילוק בין מתנה מועטת למרובה, ובחיוב גמור ולא משום מחוסרי אמנה... ומה שמסיק המחבר וכתב אם היא מתנה מועטת לא קאי אלא אעשיר דאין בו משום נדר אלא משום הבטחה בעלמא, ומשום הכי דוקא במתנה מועטת דסמכה דעתיה דהמקבל שיתנו לא קאי עליה משום מחוסרי אמנה בחזרתו.

אהבת חסד (א, יא) - לעשיר ולזמן מרובה דאין על זה מצות עשה אין שייך בזה שם נדר, ומכל מקום אם הוא יודע שסמך דעתו עליו נכון ליהרר בזה כדי שלא יהיה בכלל מחוסרי אמנה.

שורת הדין (ח"ה עמ' שצז) - ואם נפשך לומר דאולי שאני מתנה מהלואה דמתנה הוי נתינה מה שאין כן בהלואה חשיבא מתנה מועטת, ואולם ראיתי בתשובת מהרשד"ם (ח"מ קכת) שכתב שם... ואפילו שהיה דרך הלואה והיה צריך לחזור הלוח מעותיו לסוף שתי שנים מכל מקום מה שמפסיד ברווח שהיה יכול להרויח הוי מתנה גדולה.

קושיא מסימן לט

אהבת חסד - אולי דשם מיירי שהלוה איננו עני והוא לוח המעות לזמן מרובה דבאופן זה לא מצינו בתורה חיוב הלואה... ואולי דשם לא איירי כי אם מדין שעבוד וקנין ולא מדין נדרים, ונפקא מינא אם שאל על הנדר.